

UNIVERSITATEA TITU MAIORESCU IOSUD

ȘCOALĂ DOCTORALĂ – DREPT

TEZĂ DE DOCTORAT

REGIMUL JURIDIC ȘI PARTICULARITĂȚILE CONTRACTULUI DE ÎMPRUMUT DE BANI

-rezumat-

Conducător științific:

Prof. Univ. Dr. IOSIF R. URS

Doctorand: Adina-Lorena MORĂRESCU (căs. Codeia)

BUCUREȘTI
2020

CUPRINSUL REZUMATULUI TEZEI DE DOCTORAT

CUPRINSUL TEZEI	3
ABREVIERI	7
INTRODUCERE	9
STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL TEMEI DE CERCETARE	15
CONCLUZII ȘI PROPUNERI LEGISLATIVE	24
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	33

CUPRINSUL TEZEI

CUPRINS	2
ABREVIERI	6
1. STUDIU INTRODUCȚIV.....	8
1.1 DOMENIUL ȘI CONȚINUTUL TEMEI DE CERCETARE	8
1.2 CONTRACTUL. (CARACTERIZARE GENERALĂ)	15
1.3 EVOLUȚIA REGLEMENTĂRII CONTRACTULUI DE ÎMPRUMUT	43
1.4 CONCLUZII	49
2. REGIMUL JURIDIC GENERAL AL CONTRACTULUI DE ÎMPRUMUT	51
2.1 NOȚIUNE ȘI REGLEMENTARE	51
2.2 TIPURI DE CONTRACTE DE ÎMPRUMUT	54
2.3 CONTRACTUL DE ÎMPRUMUT DE FOLOSINȚĂ	57
2.3.1 Caractere juridice	57
2.3.2 Condiții de validitate	58
2.3.3 Efectele și încetarea contractului	60
2.3.4 Particularitățile contractului de împrumut de folosință	62
2.4 CONTRACTUL DE ÎMPRUMUT DE CONSUMAȚIE	65
2.4.1 Caractere juridice	65
2.4.2 Condiții de validitate	66
2.4.3 Efectele și încetarea contractului	67
2.4.4 Particularitățile contractului de împrumut de consumație	69
2.5 PRESCRIȚIA EXTINCTIVĂ. SCURTE CONSIDERAȚII	74
2.6 CONCLUZII	84
3. CONCEPTE ȘI CONDIȚII SPECIALE PRIVIND CONTRACTUL DE ÎMPRUMUT DE BANI	86
3.1 CONCEPTUL DE PROFESIONIST. CATEGORII DE PROFESIONIȘTI	86

3.2 EXPLOATAREA UNEI ÎNTREPRINDERI	90
3.2.1 Particularitățile obligațiilor născute din exploatarea unei întreprinderi	92
3.2.2 Analiza existenței interesului economic al societății	95
3.3 CONDIȚII SPECIALE PENTRU ACORDAREA UNUI ÎMPRUMUT DE BANI	98
3.4 DOBÂNZILE ȘI MODALITĂȚILE DE CALCUL	101
3.5 CONCLUZII	111
 4. CATEGORII ALE CONTRACTULUI DE ÎMPRUMUT DE BAN.....	113
4.1 TIPURI DE CONTRACTE DE ÎMPRUMUT DE BANI	114
4.1.1 Contract de împrumut de bani încheiat între persoane fizice	114
4.1.2 Contract de împrumut de bani încheiat între persoane juridice	118
4.1.3 Contractul de împrumut de bani încheiat între persoane fizice și juridice	123
4.1.4 Contractul de împrumut de bani în care cel puțin una dintre părți este subiect de drept administrativ	126
4.1.5 Contractul de împrumut de bani încheiat cu o instituție bancară (creditul)	134
4.1.6 Contractul de împrumut de bani încheiat cu o instituție financiar-nebancară (IFN)	139
4.2 CONCLUZII	143
 5. STINGEREA OBLIGAȚIILOR IZVORÂTE DINTR-UN CONTRACT DE ÎMPRUMUT DE BANI	145
5.1 STINGEREA OBLIGAȚIILOR CONTRACTUALE.....	145
5.1.1 Stingerea obligațiilor prin modalități care duc la realizarea creanței creditorului	146
5.1.1.1 Plata	146
5.1.1.2 Compensația	149
5.1.1.3 Confuziunea	150
5.1.1.4 Darea în plată	151
5.1.2 Stingerea obligațiilor prin modalități care nu duc la realizarea creanței creditorului	151
5.1.2.1 Remiterea datoriei	151
5.1.2.2 Imposibilitatea fortuită de executare	152
5.2 TRANSFORMAREA ȘI TRANSMISIUNEA OBLIGAȚIILOR	153

5.2.1 Modalități privind transformarea obligațiilor	154
5.2.2 Modalități privind transmiterea obligațiilor	156
5.3 DREPTURILE ÎMPRUMUTĂTORULUI ASUPRA PATRIMONIULUI ÎMPRUMUTATULUI	163
5.4 PATRIMONIUL DE AFECTAȚIUNE ȘI RĂSPUNDEREA ÎNTREPRINZĂTORILOR PENTRU OBLIGAȚIILE PROFESIONALE	165
5.5 CONCLUZII	177
 6. ASPECTE PROCEDURALE ȘI FISCALE PRIVIND ÎMPRUMUTUL DE BANI ȘI PROBA CONTRACTULUI	179
6.1 IMPORTANȚA PROBEI ÎN PROCESUL CIVIL	179
6.2 APLICABILITATEA PROCEDURII ORDONANȚEI DE PLATĂ CONTRACTELOR DE ÎMPRUMUT DE BANI	186
6.3 REGIMUL JURIDIC AL ÎNREGISTRĂRILOR FINANCIAR – CONTABILE	192
6.4 EVITAREA DUBLEI IMPUNERI INTERNAȚIONALE	199
6.4.1 Reglementări interne	199
6.4.2 Convenții fiscale la care România este parte	204
6.5 CONCLUZII	207
 7. PARTICULARITĂȚI ALE CONTRACTULUI DE ÎMPRUMUT DE BANI	208
7.1 ÎMPRUMUTURI NEREGLEMENTATE EXPRES ACORDATE ÎNTRE SOCIETĂȚI DIN ACELAȘI GRUP	208
7.1.1 Operațiunile de cash pooling	208
7.1.2 Grupurile de interes economic	214
7.2 ÎMPRUMUTUL DE BANI ÎN PROFESIILE LIBERALE	220
7.3 CATEGORII DE OPERAȚIUNI ANALIZATE ÎN FUNCȚIE DE SCOPUL ÎMPRUMUTULUI	223
7.4 REGLEMENTĂRI SPECIALE CONEXE CONTRACTULUI DE ÎMPRUMUT DE BANI	227
7.4.1 Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență	228
7.4.2 Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și	

consumatori	230
7.4.3 Legea nr. 216/2011 privind interzicerea activității de cămătărie	234
7.5 ÎMPRUMUTUL DE BANI ÎN CONTEXTUL REGLEMENTĂRILOR PANDEMIEI COVID 19	236
7.6 CONCLUZII	239
 8. JURISPRUDENȚĂ ȘI PRACTICĂ JUDICIARĂ LA NIVEL NAȚIONAL ȘI EUROPEAN CU PRIVIRE LA CONTRACTUL DE ÎMPRUMUT DE BANI	241
8.1 CONSIDERAȚII GENERALE	241
8.2 DECIZII JUDECĂTOREȘTI RELEVANTE PRONUNȚATE DE INSTANȚELE NAȚIONALE	243
8.2.1 Contractul de împrumut de bani în lumina Codului civil	243
8.2.2 Contractul de împrumut de bani din perspectiva altor legilor speciale	256
8.3 DECIZII JUDECĂTOREȘTI RELEVANTE PRONUNȚATE DE INSTANȚELE COMUNITARE	258
 CONCLUZII ȘI PERSPECTIVE ALE CERCETĂRII	261
 BIBLIOGRAFIE	269

ABREVIERI

alin.	alineat
<i>Ann. dr. com.</i>	Analele de drept comercial
<i>apud</i>	citat după
art.	articol
BNR	Banca Națională a României
C. civ.	Codul civil în vigoare
C. civ. Q.	Codul civil Quebec
C.P.J.C.	Culegere de Practică Judiciară în materie Civilă
coord.	coordonator
C. pen.	Codul penal în vigoare
C. proc. civ.	Codul de procedură civilă în vigoare
C.proc. pen.	Codul de procedură penală în vigoare
CC	Curtea Constituțională a României
CD	Culegere de decizii
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
<i>Contra</i>	soluție contrară
dec.	decizia
DP	Culegere periodică Dalloz
Ed.	Editura
ed.	ediția
etc.	etcaetera („și celelalte”)
G.E.I.E	Grup european de interes economic
G.I.E	Grup de interes economic
H.G.	Hotărârea Guvernului
<i>ibidem</i>	în același loc
<i>idem</i>	același autor
<i>infra</i>	mai jos

ÎCCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
IFN	instituție financiar nebancară
JOCE	Jurnalul Oficial al Comunității Europene
JOUE	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
L.G.D.J.	Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României
n ^o	nota
nr.	numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului
op.cit.	opera citată
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
p.	pagina
pp.	paginile
parag.	paragraful
pct.	punctul
pt.	pentru
R.R.D.	Revista Română de Drept
R.D.	Revista Dreptul
R.T.D. civ.	Revista trimestrială de drept civil
R.T.D. com.	Revista trimestrială de drept comercial
s.civ.	sentința civilă
s.com.	sentința comercială
<i>supra</i>	mai sus
TFUE	Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene
U.E.	Uniunea Europeană
U.N.B.R.	Uniunea Națională a Barourilor din România
urm.	următoarele
vol.	volumul
vs.	versus ”contra”

INTRODUCERE

Împrumutul de bani reprezintă o nevoie socială, și o realitate juridică, apărută pe fondul existenței unor repetate crize în domeniul economic, ajungându-se astăzi să fie aproape omniprezente, la fel ca și acordurile care le garantează rambursarea.

Împrumutul de bani este, fără îndoială, unul dintre cele mai des întâlnite contracte în viața cotidiană, frecvența lui crescând, mai ales, în perioadele crizelor economice. Fie că este încheiat între particulari, între profesioniști și consumatori, ori exclusiv între profesioniști, **împrumutul de bani** suscită numeroase controverse. În condițiile Codului civil adoptat în anul 1864¹, dar și ulterior în Codul Civil din 2011², doctrina juridică și jurisprudența au adaptat dispozițiile legale ale actelor normative la evoluția firească a societății și, implicit, a raporturilor juridice³ ce se nasc în practica și dinamica socială.

Dincolo de sistematizarea dreptului privat, constând în unificarea dispozițiilor dreptului comercial cu cele ale dreptului civil, prin adoptarea actualului Cod civil, remarcăm faptul că a fost reconsiderată structura anumitor instituții juridice⁴. Încadrarea juridică corectă a contractului de împrumut de bani este un prim element important care ne interesează, iar întrebarea firească în acest context este: ***care sunt motivele față de care legiuitorul român a considerat că este necesar un cadru juridic general, comun situațiilor concrete de împrumut?***

Coroborând *expunerea de motive a Codului civil din 2011* cu normele din Cap. XIII, Titlul VIII din Cartea a V-a am constatat că, necesitatea creării unei *reglementări generale* este justificată prin aplicarea acesteia “situațiilor în care nu există reglementări speciale în materia contractului de împrumut și, în completarea eventualelor reglementări speciale”⁵.

Evidențiem faptul că, reglementări aplicate contractelor de împrumut de bani există și în

¹ Codul civil din 1864 (Codicele civil), publicat în Monitorul Oficial nr. 271 din 4 decembrie 1864, actualizat la 1 septembrie 2010, Ed. Hamangiu, 2010

² Legea nr. 287/2009, publicată în M.Of. nr. 511/2009, republicată cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului civil, publicată în M.Of. nr. 409/2011

³ Gabriel Boroi definește raportul juridic civil drept relația socială, patrimonială sau nepatrimonială, reglementată de norma de drept civil. A se vedea G. BOROI, C.A. ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea a II-a*, ediție revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, 2012, p. 51; Iosif R. URS, C. TODICĂ, *Drept civil. Teoria generală*, Ed. Hamangiu, 2015, p. 105

⁴ Prin instituție juridică înțelegem normele juridice ce reglementează subdiviziuni ale obiectului dreptului civil grupate pe categorii. A se vedea A se vedea G. BOROI, C.A. ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea a II-a*, ediție revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, 2012, p. 2

⁵ Cod civil (Legea 287/2009), *Expunere de motive*, p. 17

legi speciale, cum ar fi Legea nr. 31/1990⁶ privind societățile, Ordonanța Guvernului nr. 13/2011⁷ privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar etc.

Deosebirea dintre dispozițiile Codului civil, ca drept comun în materie, și reglementările speciale din actele normative, este de substanță, în sensul că, *prin dispozițiile dreptului comun legiuitorul determină cadrul legal general al contractului de împrumut de consumație, în timp ce, reglementările speciale se referă la aplicațiile practice ale contractului de împrumut în diverse situații, cum ar fi împrumutul de bani între particulari, între profesioniști ori între profesioniști și consumatori.*

O altă precizare care se impune este aceea că, asistăm la o **limitare a principiului libertății de a contracta**⁸, legiuitorul intervenind tot mai mult în reglementarea acestui contract. Părțile unui contract de împrumut de bani, indiferent că vorbim de particulari, consumatori și/sau profesioniști, nu mai decid liber încheierea acestuia, nu-și mai aleg liber cocontractantul și nu pot determina integral prin consens conținutul convenției, anumite restricții fiind impuse de legiuitor. Astfel, pe de-o parte în cazul împrumutului de bani acordat de un profesionist unui consumator, vorbim în fapt de un contract de adeziune, ale cărui clauze sunt prestabilite de împrumutător, iar împrumutatul este nevoit să opteze între a adera sau nu la acesta, iar pe de altă parte, atunci când vorbim de un împrumut de bani ce poate fi acordat dezinteresat, cu titlu ocazional, de către un profesionist reglementarea este insuficientă, neclară și plină de formalism, astfel încât poate cenzura voința reală a părților.

Mai mult, dinamica socială a condus chiar la cazuri în care, datorită imposibilității de îndeplinire a condițiilor de eligibilitate cerute de instituțiile de creditare, anumiți profesioniști au fost nevoiți să apeleze la împrumuturi contractate de la asociați, de la societăți terțe, ori de la “societăți mamă” – în cazul grupurilor, pentru acoperirea nevoilor economice. Încercarea creditorilor de a obține un câștig, chiar și profitând de starea de nevoie în care se aflau

⁶ Publicată în M. Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004, cu modificările ulterioare ale Legii nr. 163/2018, publicată în M. Of. nr. 595 din 12 iulie 2018.

⁷ Publicată în M. Of. nr. 607 din 29 august 2011

⁸ Principiul libertății de a contracta este reglementat de Codul civil în art. 1169, ”părțile sunt libere să încheie orice contracte și să determine conținutul acestora, în limitele impuse de lege, de ordinea publică și de bunele moravuri”. A se vedea I. ADAM, *Tratat de drept civil. Obligațiile, Vol. I. Contractul*, Ed. C.H.Beck, București, 2017, p. 31; L. POP, I.FI. POPA, S.I.Vidu, *Tratat elementar de drept civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 58; Iosif R. URS, Petruța-Elena ISPAS, *Drept civil. Teoria obligațiilor*, Ed. Hamangiu, p. 29 și urm.

cocontractanții debitori, prin impunerea condițiilor de acordare și de returnare a sumei împrumutate, a determinat legiuitorul să intervină deseori, de-a lungul timpului, prin acte normative, încercând să ușureze situația grea a datornicilor, în ipoteze în care restituirea sumelor împrumutate devenea mult prea oneroasă pentru aceștia. Așadar, s-a impus necesitatea unei reglementări a domeniului clauzelor abuzive⁹ în contractele încheiate între comercianți și consumatori, în contextul în care libertatea contractuală de a stabili clauzele contractului a început să fie utilizată unilateral de către comercianți. Impunerea unor clauze favorabile exclusiv lor, a constituit un abuz al comercianților, fundamentat pe puterea lor economică, fapt ce a determinat ruperea echilibrului contractual între părți, **reglementarea domeniului clauzelor abuzive**¹⁰ având ca scop tocmai restabilirea acestui echilibru.

Pentru o înțelegere mai exactă este necesar să realizăm delimitarea conținutului prezentului studiu, **privind contractul de împrumut de bani**, de cel al contractului de credit. Pornind de la definiția lingvistică a celor două noțiuni, respectiv: ”împrumut, (...) a da cuiva sau a lua de la cineva un bun care urmează să fie restituit; obiect sau sumă de bani care se dă cuiva sau se ia de la cineva pentru un anumit interval de timp, urmând să fie restituit(ă) ulterior”¹¹ și ”credit, (...) relație (economică) bănească ce se stabilește între o persoană fizică sau juridică (creditor), care acordă un împrumut de bani sau care vinde mărfuri sau servicii pe datorie, și o altă persoană fizică sau juridică (debitor), care primește împrumutul sau cumpără pe datorie; împrumut acordat (cu titlu rambursabil și condiționat de obicei de plata unei dobânzi)”¹², putem observa diferențe semnificative între cele două noțiuni. Pe de-o parte creditul implică o calitate a părților (creditor și debitor) și are întotdeauna ca obiect o sumă de bani, în timp ce, împrumutul poate avea ca obiect bani și/sau bunuri, iar pe de altă parte, deși în ambele cazuri există obligația de rambursare a capitalului împrumutat, doar creditul poartă în majoritatea cazurilor și asupra dobânzilor.

⁹ A se vedea Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii; Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, publicată în M. Of. al României, Partea I, nr. 497 din 19 iulie 2010, republicată și actualizată la data de 13 iunie 2014.

¹⁰ Conform art. 4 din *Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori* a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 543 din 03 august 2012, cu modificările și completările ulterioare, clauzele abuzive sunt clauze contractuale care ”nu au fost negociate direct cu consumatorul și care, prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului și contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților”.

¹¹ A se vedea Dicționarul Explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de lingvistică ”Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Ed. Univers Enciclopedic Gold, ed. a 2-a, revizuită, București, 2009, p.535

¹² Dicționarul Explicativ al limbii române, op. cit., p. 247

În reglementarea Codului Civil, împrumutul de consumație este, conform art. 2158 alin. (1) C.civ., *”contractul prin care împrumutătorul remite împrumutatului o sumă de bani sau alte asemenea bunuri fungibile și consumptibile prin natura lor; iar împrumutatul se obligă să restituie după o anumită perioadă de timp aceeași sumă de bani sau cantitate de bunuri de aceeași natură și calitate”*, prin comparație cu reglementarea art. 2193 C.civ., referitoare la credit, unde *”facilitatea de credit este contractul prin care o instituție de credit, o instituție financiară nebancară sau orice altă entitate autorizată prin lege specială, denumită finanțator, se obligă să țină la dispoziția clientului o sumă de bani pentru o perioadă de timp determinată sau nedeterminată”*.

Astfel, subliniem două dintre caracterele care diferențiază contractele, respectiv calitatea subiecților și obiectul acestora. Pe de-o parte, în cadrul împrumutului, poate avea calitatea de subiect orice persoană fizică sau juridică, în timp ce, în cazul unui credit calitatea de creditor poate fi deținută doar de o instituție de credit/ instituție financiară nebancară, ori entitate autorizată de lege pentru astfel de operațiuni, iar pe de altă parte, obiectul împrumutului de consumație constă într-o sumă de bani sau bunuri fungibile și consumptibile, pe când obiectul creditului face trimitere doar la o sumă de bani.

Ca urmare a definirii creditului conform reglementării Codului Civil, se impune să delimităm cele două categorii de credite: bancare sau nebancare, în funcție de calitatea instituției creditoare. Așadar, creditele bancare sunt cele acordate de instituțiile de credit legal constituite și care funcționează potrivit normelor O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului¹³, în timp ce creditele nebancare sunt acordate de instituții financiare nebancare, constituite conform Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare¹⁴. De asemenea, alte deosebiri majore între cele două tipuri de credite se referă la condițiile de acordare, mai exact suma maximă a creditului, documentația necesară obținerii creditului și perioada pentru care acesta este acordat.

¹³ Publicată în M. Of. nr. 1027 din 27 decembrie 2006, cu modificările și completările ulterioare. A se vedea și Legea nr. 297 privind piața de capital, publicată în M. Of. nr. 213 din 29 martie 2017.

¹⁴ Publicată în M. Of. nr. 259 din 21 aprilie 2009, cu modificările aduse prin Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2012 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale în vigoare de la 1 februarie 2014, publicată în M. Of. nr. 515 din 14 august 2013. A se vedea și Regulamentul BNR nr. 20/2009 privind instituțiile financiare nebancare, publicat în M. Of. nr. 707 din 21 octombrie 2009, modificat și completat prin regulamentul BNR nr. 10/2016, publicat în M. Of. nr. 1057 din 28 decembrie 2016, și ulterior prin Regulamentul BNR nr. 1/2017, publicat în M. Of. nr. 760 din 25 septembrie 2017.

Așadar, deși într-o exprimare generală, noțiunea de credit și cea de împrumut pot fi folosite cu același înțeles, exprimând relația dintre două sau mai multe persoane constând în transmisiunea unei sume de bani cu titlu rambursabil¹⁵, acestea nu se pot confunda din perspectiva regimului juridic aplicabil.

În concluzie, subliniem că, ***domeniul de cercetare al lucrării vizează exclusiv analiza contractului de împrumut de bani în care cel puțin una dintre părți are statut de profesionist***, abordând împrumutul de bani dintr-o dublă perspectivă: a) împrumutul de bani încheiat de profesioniști în temeiul Codului Civil și în acord cu normele speciale și, b) împrumutul de bani încheiat cu/între profesioniști – nereglementat expres în legislație. Cercetarea prezintă o analiză a împrumutului de bani în lumina reglementărilor în vigoare, comparativ cu practica existentă, ***propunerile de lege ferenda*** formulate fiind menite a contribui la perfecționarea cadrului legislativ în domeniu. Deosebit de valoroase, în acest sens, sunt și reglementările similare din dreptul statelor europene și dezbaterile doctrinare din aceste sisteme de drept, de multe ori surse de inspirație pentru dreptul românesc.

Totodată, ne propunem să analizăm în ce măsură, în cazul contractului de împrumut de bani, condițiile juridice ale încheierii sunt respectate sau, dimpotrivă, au fost modificate în scopul declarat al protejării părților contractante și al salvagărdării relațiilor comerciale. Împrumutul de bani fiind, astfel cum am arătat, un contract supus unor numeroase reglementări cuprinse atât în Codul civil, cât și în legislația specială, diversitatea reglementării nemaiținând cont de tradiționala distincție între contracte civile și contracte comerciale, ci de calitatea părților contractante: profesioniști și/sau particulari. De asemenea, se impune a preciza și importanța contribuției semnificative a jurisprudenței instanțelor românești și a celor internaționale, în completarea ori explicitarea anumitor dispoziții legale neclare, ori chiar lacunare, prezenta lucrare îmbinând dezbaterile doctrinare cu soluțiile jurisprudențiale pronunțate în domeniul împrumutului de bani.

În aceste condiții, considerăm că reglementarea instituției contractului de împrumut de consumație având ca obiect o sumă de bani este utilă, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, subiectul supus cercetării fiind de incontestabilă actualitate.

De asemenea, am considerat necesar să identificăm toate situațiile juridice în care este

¹⁵ I. LAZĂR, *Dreptul finanțelor publice, Volumul I. Drept bugetar*, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 233

abordată problematica contractului de împrumut de bani, prezentându-le prin raportare la regimul juridic general stabilit de legiuitor în Codul civil, Capitolul XIII din *Titul IX- Diferite contracte speciale, Cartea a V-a Despre obligații*, analiza fiind menită a evidenția asemănările și deosebirile între regimul juridic comun al contractului și regimul juridic special, existent în cadrul altor instituții.

Analiza pe care am efectuat-o a avut la bază ***metode de cercetare științifică caracteristice științei dreptului, precum: metoda logică, gramaticală, literală, sociologică și, în mod special, metoda comparativă.***

Tema prezentei lucrări este abordată din două perspective: una introductivă, care privește evoluția și cadrul general al contractului, în ansamblu, și cea de-a doua în care sunt analizate regimul juridic și particularitățile contractului de împrumut de bani.

STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL TEMEI DE CERCETARE

Lucrarea este structurată în 8 capitole, divizate în secțiuni și paragrafe, având ca scop studierea și prezentarea argumentată a aspectelor fundamentale privind regimul juridic general și particularitățile contractului de împrumut de bani.

Astel, în **Capitolul I** denumit *Studiu introductiv*, sunt prezentate cadrul juridic general al contractului, considerații privind importanța abordării temei și evoluția istorică a reglementării contractului de împrumut, pornind de la vechile norme ale dreptului roman, influența dreptului francez și, în mod special, a dreptului canadian (Codul civil Quebec), ca sursă de inspirație pentru legiuitorul român în elaborarea legislației în vigoare.

În considerarea aspectelor prezentate în conținutul acestui capitol, putem afirma că instituția contractului este rezultatul unei evoluții importante privind elemente de ordin social-politic, educațional și economic.

Analizând ansamblul relațiilor în societatea contemporană observăm că, în practică, un acord între particulari persoane fizice sau juridice înglobează, de fapt, două ipostaze: intenția de cooperare a părților pentru realizarea unui scop comun și prestarea unor servicii. Din punct de vedere contractual, constatăm că intenția de colaborare a părților are o pondere mai mare față de preocuparea pentru îndeplinirea formalităților privind încheierea convenției de prestări servicii, astfel că din perspectivă juridică ar fi o nedreptate să nesocotim tocmai aspectul cel mai important privind rațiunea unui act juridic, și anume interesul părților.

Satisfacerea nevoilor sociale, realizarea competenței, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor persoanelor fizice sau juridice, funcționarea legală și în bune condiții, ordinea de drept și democrația constituțională, reprezintă necesități de interes public ale particularilor.

Împrumutul de bani este, fără îndoială, o nevoie socială, și o realitate juridică, fiind unul dintre cele mai des întâlnite contracte în viața cotidiană, frecvența lui crescând, mai ales, în perioadele crizelor economice. Împrumuturile, contractate de la alte persoane decât banci sau instituții financiar-nebancare, reprezintă o oportunitate pentru părți de negociere facilă a condițiilor contractuale, fiind atractive datorită flexibilității pe care le oferă, nu numai pentru împrumutători, ci și pentru împrumutați.

Cu toate acestea, deși prin dispozițiile dreptului comun legiuitorul determină cadrul legal general al contractului de împrumut de consumație, în timp ce, reglementările speciale se referă la aplicațiile practice ale contractului de împrumut în diverse situații, cum ar fi împrumutul de

bani între particulari, între profesioniști ori între profesioniști și consumatori, considerăm că există numeroase situații practice în care, părților (persoane fizice/juridice) le este îngăduită libertatea de a contracta, întrucât prevederile în materia contractului de împrumut de consumație având ca obiect o sumă de bani sunt insuficiente sau uneori inexistente.

Precizăm că există și alte tehnici de finanțare a activităților desfășurate de particulari, cum este cazul împrumutului de bani de tip credit, obținut de la o instituție bancară sau financiar-nebancară, și tocmai de aceea, pentru o înțelegere mai exactă am considerat că este necesar să realizăm o delimitare a conținutului prezentului studiu, privind contractul de împrumut de bani, de cel al contractului de credit. În acest sens, suntem de părere că principala diferență o reprezintă obiectul celor două contracte, deoarece în cazul împrumutului obiectul poate consta atât într-o sumă de bani, cât și/sau alte bunuri, în timp ce creditul poartă întotdeauna asupra unor sume de bani. Mai mult, deseori, datorită imposibilității de îndeplinire a condițiilor de eligibilitate cerute de instituțiile de creditare, mulți profesioniști au fost nevoiți să apeleze la împrumuturi contractate de la asociații, de la societăți terțe, ori de la “societăți mamă” – în cazul grupurilor, pentru acoperirea nevoilor economice.

Având în vedere dimensiunea juridică și importanța contractului de împrumut în societatea modernă, precum și problemele juridice pe care le ridică această instituție atragem atenția asupra necesității adoptării unor soluții normative menite să clarifice și să completeze actuala reglementare (printre care menționăm modificarea dispozițiilor cadrului general din Codul civil, privind extinderea efectelor particulare generate de obligațiile rezultate din activitatea de exploatare a unei întreprinderi, modificarea dispozițiilor art. 2145 Cod civil privind promisiunea de împrumut, norme care să definească și implicit să ocrotască interesul unei societăți, în înțelesul și în contextul Legii nr. 31/1990 privind societățile, revizuirea reglementărilor fiscale care privesc cadrul normativ general în temeiul căruia organele administrației fiscale realizează controlarea societăților).

În cel de-**al doilea Capitol** intitulat *Regimul juridic general al contractului de împrumut*, am considerat util să prezentăm instituția împrumutului, din perspectiva celor două categorii, respectiv comodatul și împrumutul de consumație, pentru a putea explica și înțelege ulterior esența și particularitățile mecanismului contractului de împrumut de bani.

Potrivit ordinii juridice din dreptul civil român contractul, ca principal izvor de drept al obligațiilor reglementat sistematic, este obiect al celei mai importante reglementări statuate în

cuprinsul Titlului II, Cărtea a V-a din Codul civil. Adiacent reglementării cadru a contractului, regăsim numeroase alte texte de lege dedicate acestei instituții precum, de pildă, cele din materia răspunderii civile (Cartea a V-a, Titlul II, Capitolul IV), executării, neexecutării (Titlul V, Cartea a V-a), transmisiunii și transformării (Titlul VI, Cartea a V-a) ori stingerii obligațiilor (Titlul VII, Cartea a V-a) și, cu precădere, normele cuprinse în Titlul IX al Cărții a V-a privind contractele speciale. După cum putem observa, omniprezența normelor privitoare la contract reprezintă o consecință a importanței pe care legiuitorul o acordă acestei instituții din dreptul privat contemporan.

Legislația civilă de până la adoptarea actualului Cod civil nu includea în cadrul reglementării împrumutului cele două perspective, comodatul și împrumutul de consumație, ci Codul civil de la 1864 le aborda drept două tipuri distincte de contracte, însă în lumina actualului Cod civil, legiuitorul înțelege să distingă între împrumutul de folosință și cel de consumație, abordându-le în cadrul secțiunii dedicate contractului de împrumut. Sediul materiei privind reglementarea regimului juridic general al contractului de împrumut, îl reprezintă Codul civil român, Capitolul XIII din Titlul IX (Diferite contracte speciale), Cartea a V-a (Despre obligații), dispoziții structurate astfel: Secțiunea 1, Dispoziții generale (art. 2144-2145), Secțiunea a2-a, Împrumutul de folosință (art. 2146-2157) și Secțiunea a3-a, Împrumutul de consumație (art. 2158-2170). Față de aceasta, considerăm că sintagma “*contractul de împrumut*” folosită de legiuitor este nepotrivită, terminologia corectă fiind contratele de împrumut, deoarece împrumutul de folosință și împrumutul de consumație sunt două contracte independente, reglementarea unui contract cadru de împrumut nefiind prevăzută în acte normative.

Din punct de vedere juridic, împrumutul este acel contract prin care o parte numită împrumutător, transmite unei alte părți numită împrumutat, folosința sau proprietatea unui bun, acesta din urmă având obligația restituirii fie a bunului, fie a unui bun similar de același gen, aceiași calitate și cantitate¹⁶. Conform reglementării Codului civil, art. 2144 prevede că împrumutul este de două feluri, respectiv împrumutul de folosință (comodatul) și împrumutul de consumație. Asemănarea ambelor categorii constă în aceea că fac parte din categoria contractelor reale, pentru a căror încheiere valabilă este nevoie, pe lângă respectarea condițiilor de valabilitate privind acordul de voințe, și de remiterea material a bunului ce face obiectul contractului. Ceea

¹⁶ A se vedea I.R.URS, S. ANGHENI, *Drept civil. Contracte civile, vol. III*, Ed. Oscar Print, București, 1998, p. 139

ce le deosebește și determină un regim juridic diferit, este obiectul contractului și dreptul asupra bunului transferat împrumutatului.

Pentru a concretiza regimul juridic al contractului de împrumut de bani și a afirma necesitatea creării și a completării legislației din dreptul intern trebuie să analizăm contractul de împrumut de bani și din perspectiva particularităților, și a delimitării conceptuale a fiecărei categorii de împrumut față de alte instituții juridice, în care există elemente de asemănare.

În lumina reglementării cadru din dreptul intern, cu referire la particularitățile contractului de împrumut de bani față de celelalte varietăți ale contractului de împrumut de consumație, am evidențiat exemplificativ, dar nu limitativ, câteva aspecte din analiza cărora rezultă neîndoielnic nevoia completării și modificării legislației în materia contractului de împrumut de bani. Așadar, în considerarea aspectelor prezentate în acest capitol am formulat și unele propuneri de lege ferenda.

În primul rând, din perspectiva promisiunii de împrumut, propunem modificarea dispozițiilor art. 2145 Cod civil, întrucât considerăm inexactă și discordantă actuala reglementare, deoarece putem observa pe de-o parte că legiuitorul consideră promisiune contractul încheiat fără remiterea materială a bunului sau, pe de altă parte că rezumă contractul de împrumut doar la remiterea bunului, instanța putând să suplinească consimțământul părților, silind în mod nelegal comodantul să încheie contractul.

În al doilea rând, clarificarea de către legiuitor a problematicii privind posibilitatea încheierii contractului de împrumut de bani între absenți, față de care, așa cum am precizat putem afirma că încheierea convenției la distanță poate fi considerată o veritabilă promisiune de împrumut până la momentul remiterii materiale a bunului. Cu privire la simplificarea regimului juridic aplicabil contractului de împrumut de bani și a adoptării principiului consensualismului la încheierea acestuia, fără nicio altă formalitate specială, apreciem necesară posibilitatea încheierii contractelor prin mijloace electronice, ca o metodă firescă în contextul actualei societăți și considerăm oportună fie existența unei reglementări scutită de formalism a contractului de împrumut de bani, fie reglementarea mai amplă și mai detaliată a contractelor între absenți, astfel încât contractele încheiate prin corespondență electronică să poată fi practicate în condiții de siguranță juridică și cu aplicabilitate extinsă în practică.

Nu în ultimul rând, cu toate că există un cadru normativ de reglementare expresă a împrumutului de stat în domeniul finanțelor publice, normele de drept privat trebuie cel puțin să

stabilească și să indice situațiile care cad sub incidența reglementării dreptului public.

Capitolul III – *Concepte și condiții speciale privind contractul de împrumut de bani*, este dedicat cercetării unor importante elemente juridice speciale, relevante mai ales în contextul împrumutului de bani în care cel puțin una dintre părți are statut de profesionist. În acest fel, am înțeles să analizăm conceptul de profesionist și exploatarea unei întreprinderi, precum și interesul economic al unui profesionist, în lumina reglementării Codului civil și a altor acte normative speciale.

De asemenea, în urma analizei efectuate am formulat opinii personale și propuneri de lege ferenda, cum ar fi: ***norme care să definească*** și implicit să ocrotască ***interesul unei societăți***, în înțelesul și în contextul Legii nr. 31/1990, pentru a putea stabili exact temeiul juridic al unei acțiuni având ca obiect anularea unui act încheiat de către societate, care a nesocotit ori a încălcat interesul acelei entități și, ***revizuirea reglementărilor fiscale***, care privesc cadrul normativ general în temeiul căruia organele administrației fiscale realizează controlarea societăților. În susținerea acestei propuneri și cu titlu de exemplu, facem referire la prevederea statuată în Codul fiscal¹⁷, articolul 11, alin. (1), care oferă posibilitatea autorităților de control să reîncadreze o activitate efectuată ca urmare a încheierii unui contract de împrumut de bani cu/ între societăți dacă o consideră lipsită de interes economic, reglementare față de care considerăm că încalcă voința exprimată a părților contractante¹⁸.

În cuprinsul **Capitolului al IV-lea**, denumit *Categorii ale contractului de împrumut de bani* am abordat contractul de împrumut de consumație având ca obiect o sumă de bani sub toate formele ce pot fi întâlnite în practică, precum și condițiile de încheiere, derulare și încetare ale acestuia.

În concluziile formulate la finalul acestui capitol înțelegem să subliniem nevoile legislative și să indicăm instrumente potențial eficiente în îmbunătățirea mecanismului de funcționare al contractelor de împrumut de bani, în raport de fiecare categorie în parte, după cum acesta este încheiat cu sau între particulari persoane fizice ori juridice, subiecți de drept public sau privat.

Capitolul al V-lea intitulat *Stingerea obligațiilor izvorâte dintr-un contract de împrumut de bani* relevă modalități directe și indirecte de stingere a obligațiilor civile asumate de părți prin

¹⁷ Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în M.Of. nr. 688 din 10 septembrie 2015, modificată și completată prin Legea nr. 30/2019 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 25/2018 privind modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru aprobarea unor măsuri fiscal-bugetare, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 44 din 17 ianuarie 2019.

¹⁸ *infra*, Cap. III, sect. 3.4 Analiza existenței interesului social și a justificării economice

încheierea contractului și, de asemenea, am considerat relevant să explicăm regimul juridic al patrimoniului de afecțiune și drepturile împrumutătorilor de a urmări bunurile împrumutaților, în cazul neexecutării obligațiilor contractuale.

Întrucât, urmare a dinamicii relațiilor sociale, la încheierea actului juridic părțile nu pot prevedea cu exactitate împrejurările existente la momentul scadenței obligațiilor, legiuitorul instituie pârghii juridice în vederea limitării consecințelor negative cu impact asupra realizării intereselor părților.

În doctrină¹⁹ se menționează că fiecare obligație presupune, ca finalitate, atingerea unui rezultat (scop), reprezentând elementul obiectiv al cauzei unui act juridic civil. Deși, finalitatea situației rezultate între părți, în urma încetării raportului juridic obligațional, trebuie să urmărească liberarea debitorului și realizarea drepturilor creditorului, în funcție de modalitatea de executare a obligației de către debitor satisfacerea creanței nu este întotdeauna realizată. Astfel, conform teoriei generale a dreptului, în considerarea legăturii ideationale și abstracte între finalitatea în drept și finalitatea obligațiilor, putem afirma că scopul obligației se identifică noțiunii de finalitate a obligațiilor²⁰. Nerealizarea scopului imediat urmărit la încheierea actului juridic presupunând practic și nerealizarea interesului părților.

În acest context, pentru asigurarea și satisfacerea spiritului de echitate juridică, instituția obligațiilor cuprinde temeuri, principii și proceduri proprii de stingere a obligațiilor, pentru asigurarea bunei funcționări a circuitului civil.

Totodată, subliniem că pentru realizarea și menținerea echilibrului cu scopul apărării intereselor subiecților de drept, este necesar a se adopta o reglementare expresă a autonomiei maselor patrimoniale ale tuturor categoriilor de debitori, asigurându-se astfel protecția intereselor părților prin stabilirea limitelor drepturilor creditorilor asupra bunurilor oricăror debitori, precum și stabilizarea rolului de instrument operațional al patrimoniului de afecțiune.

În continuare, în corpul **Capitolului VI –Aspecte procedurale și fiscale privind împrumutul de bani și proba contractului**, am apreciat necesar și util să surprindem aspectele esențiale în legătură cu proba contractului de împrumut și regimul aplicării procedurii ordonanței de plată contractelor de împrumut de bani.

¹⁹ A. PRISAC, *Noi concepte privind stingerea obligațiilor (finalitatea obligațiilor, principiile și trăsăturile stingerii obligațiilor)*, Revista Națională de Drept (Moldova), nr. 1/2011

²⁰ E. SPERANȚIA, *Principii fundamentale de filosofie juridică*, vol. I, ed. I, Ed. Institutul de arte grafice "Ardealul", Cluj, 1936, p. 4

Scopul acestui capitol este de a prezenta elementele de bază ale contractului de împrumut de consumație, din perspectiva Codului de procedură civilă.

Procedurile generale descrise și analizate din perspectiva reglementării cadru prezintă o importanță deosebită pentru părțile unui contract de împrumut, întrucât față de această instituție, legislația specială nu oferă proceduri specifice elaborate sau fundamental diferite în această materie.

Apreciem că deși anumite dispoziții prevăzute de legislația în vigoare ar trebui modificate în vederea clarificării și îmbunătățirii unor relații contractuale, pentru exploatarea eficientă a normelor de procedură civilă este necesar să înțelegem impactul și importanța procedurilor generale, pentru a valorifica potențialul acestora în contextul contractului de împrumut de bani. Astfel, instituții precum proba, procedura ordonanței de plată, regimul juridic al înregistrărilor fiscale ori alte reglementări relevante oferă clarificări importante pentru înțelegerea și interpretarea clauzelor contractuale stipulate de părți.

Mai mult, din perspectiva normelor fiscale am constatat că există categorii de operațiuni privind împrumutul de bani care beneficiază de reglementări internaționale incomplet transpuse în legislația română, și altele care sunt lipsite de un cadru normativ în dreptul intern.

În cel de-**al VII-lea Capitol**, numit *Particularități ale contractului de împrumut de bani*, vom face o prezentare a tipurilor de contracte de împrumut, care pot fi încheiate de către profesioniști, dar care nu-și găsesc o reglementare expresă în legislația națională. Categoriile de împrumuturi nereglementate expres, reprezintă în concret: a) contractele de împrumut de bani în care cel puțin una dintre părți are statut de profesionist, b) împrumuturile de bani între societăți membre ale aceluiași grup, și c) împrumuturile în profesiile liberale.

Am analizat de-o potrivă reglementările speciale conexe contractului de împrumut de bani din perspectiva dispozițiilor în materia insolvenței, a clauzelor abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori, precum și a legii privind interzicerea activității de cămătărie și a Codului penal. Față de acestea, am exprimat importanța și utilitatea existenței unui cadru normativ adecvat, care să permită reglementarea expresă și clară, lipsită de interpretări, a particularităților contractului de împrumut de bani, și, de asemenea, relaxarea măsurilor luate de autoritățile fiscale, în contextul realizării activității de control al profesioniștilor.

Totodată, în contextul pandemiei de Covind 19 și respectiv, al reglementărilor aferente impuse de starea de urgență ori de alertă instituită la nivel național al fiecărui stat, am apreciat

oportun să evidențiem efectele actelor normative emise cu impact în sfera împrumuturilor de bani, întrucât la nivel global, evoluția situației epidemiologice provocate de virusul Sars-Cov2 a determinat adoptarea unor măsuri speciale în societate, care riscă să aducă atingere directă nu numai stării de sănătate a indivizilor, ci și realității economice.

În acest context, majoritatea măsurilor economice și financiar-fiscale adoptate la nivelul fiecărui guvern național al statelor afectate de această criză vizează, în special: suspendări de sancțiuni fiscale sau executări silite, amânări la plata unor impozite, a taxelor pe valoare adăugată la vamă sau a ratelor aferente creditelor, amânări de obligații de raportare financiară pentru societăți și măsuri procedurale, regimul fiscal aplicabil indemnizațiilor acordate pe perioada stării de urgență etc.

De pildă, pentru a limita consecințele negative pe piața economică în perioada crizei pandemice, cu scopul deblocării economiei, Rezerva Federală a Statelor Unite ale Americii a lansat măsuri financiare²¹ constând în reducerea dobânzii de politică monetară, achiziții de active, acțiuni și obligațiuni ipotecare, titluri de trezorerie și relaxare cantitativă prin asigurarea de lichiditate în dolari pentru instituțiile financiare.

Modalități de ajustare a politicilor financiare și restabilirea echilibrului pe piața monetară au fost luate și în plan intern, România adoptând succesiv acte normative pentru a minimiza impactul și efectele crizei asupra economiei naționale. În ceea ce ne privește, din perspectiva domeniului cercetării, vom analiza măsurile legislative instituite la nivel național, care prezintă importanță și produc efecte în domeniul împrumuturilor de bani.

În acest sens, cu privire la incidența O.U.G. nr. 37/2020 asupra contractelor de credit și leasing deținute de particulari persoane fizice sau juridice, ***apreciem lipsită de rațiune distincția făcută de legiuitor între creditul ipotecar și toate celelalte tipuri de credite, privind aplicarea anatocismului ca mecanism bancar, deoarece singura diferență în speță vizează granațiile, din al căror punct de vedere menționăm că puteau fi cuprinse aici și contractele de leasing, întrucât în cazul creditului investiția este grevată de sarcini reale (gaj, ipotecă), iar leasingul implică garanția dată chiar de dreptul de proprietate asupra bunului închiriat.*** Considerăm că însăși esența și scopul legii de a proteja din punct de vedere economic debitorii nu au fost atinse, pentru că aplicarea sistemului de capitalizare a dobânzilor unui număr tot mai mare de persoane profit exclusiv creditorilor, nefăcând decât să amane momentul declanșării unei noi crize

²¹ <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/files/monetary20200429a1.pdf>

economice, adevăratul dezechilibru financiar urmând să se manifeste începând cu prima lună după finalizarea perioadei de suspendare a plății ratelor.

Capitolul VIII – Jurisprudență și practică judiciară la nivel național și european cu privire la contractual de împrumut de bani, conține prezentarea unor soluții ale instanțelor naționale, și a celor comunitare, pronunțate în considerarea reglementărilor generale sau speciale în materia contractelor de împrumut. Am apreciat oportun să expunem argumentat și să subliniem concluziile deciziilor instanțelor de judecată, raportat la fiecare text legislativ care a stat la baza raționamentului juridic.

Astfel, în temeiul analizei practicii judiciare și jurisprudenței relevante existente la nivel național și internațional, în materia contractului de consumație având ca obiect o sumă de bani, am constatat că există diferențe semnificative între soluțiile pronunțate de instanțele de judecată atât din cauza insuficienței reglementări ori chiar a lipsei unei reglementări distincte și speciale a contractului de împrumut de bani, cât și a neadaptării legislației la evoluția necesităților realității juridice prin raportare la contextual intern și european.

Mai mult, în situația actuală a existenței unor diferențe legislative fundamentale între sistemele juridice și fiscale ale statelor comunitare, pentru care Uniunea Europeană nu a reușit adoptarea unui normativ cadru general de reglementare a raporturilor juridice de drept civil și comercial, interpretarea și aplicarea legislației se realizează neunitar, conform interpretării instanțelor de judecată.

În continuare, subliniem că opiniile și deciziile contradictorii ale instanțelor de judecată sunt o consecință a reglementării uneori incerte în materia contractului de împrumut de consumație, și opinăm că pentru soluționarea acestei probleme legiuitorul ar trebui să reglementeze în mod mai amplu și mai specific această instituție, astfel încât să existe predictibilitate în soluționarea litigiilor și totodată unitate la nivel național și european.

Ultima secțiune intitulată *Concluzii și propuneri de lege ferenda*, cuprinde concluziile și propunerile concrete formulate și argumentate, în baza efectuării studiului și cercetării în materia contractului de împrumut de consumație având ca obiect o sumă de bani, cu credința de a ne aduce contribuția modestă, în vederea completării și perfectării actualei legislații.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI LEGISLATIVE

Abandonarea dualității tradiționale pe care dreptul românesc s-a bazat o perioadă îndelungată prin unificarea dreptului privat, sistematizând dispozițiile dreptului civil și pe cele ale dreptului comercial, în actualul Cod civil, a implicat atât ”modernizarea” unor instituții juridice existente, cât și reglementarea unor noi instituții, precum **contractul de împrumut de folosință, contractul de împrumut de consumație, promisiunea de împrumut, fiducia, regimurile matrimoniale** etc.

După cercearea efectuată rezultă faptul că, dispozițiile din Codul civil privind instituția juridică a contractului de împrumut (art. 2144-2170), a capacității civile a persoanei juridice (art. 205-211) a funcționării persoanei juridice (art. 212-251), precum și dispozițiile din legislația specială analizată, nu sunt suficiente pentru stabilirea regimului juridic al contractului de împrumut de bani, întrucât aceste norme reglementează instituții în car împrumutul de bani este doar o componentă.

În acest context, subliniem că, reglementarea regimului juridic general și a particularităților contractului de împrumut de bani este utilă, atât din punct de vedere teoretic, dar mai ales practic, subiectul pe care l-am analizat fiind de incontastabilă actualitate.

De asemenea, considerăm că, de **lege ferenda**, se impune completarea tuturor dispozițiilor care fac trimitere la instituția contractului de împrumut de bani cu/fără dobândă, având în vedere calitatea subiecților, ori condițiile împrumutului, deoarece cadrul legal general care reglementează împrumutul de consumație este uneori neclar sau insuficient.

Întrucât, prezentarea concluziilor în cadrul prezentei lucrări științifice reprezintă ultimul stadiu al cercetării, în temeiul opiniilor personale exprimate în cadrul prezentei lucrări privind adaptarea contextului legislativ la nevoile sociale actuale în materia contractului de împrumut de bani, în scopul clarificării regimului juridic general și particular al contractului de împrumut de bani, dar și în scopul îmbunătățirii actualei legislații, dintre propunerile de **lege ferenda** evidențiem următoarele:

1. ***Pornind de la definiția contractului de împrumut de consumație, astfel cum a fost statuată în art. 2158 Cod civil, se impune înlocuirea termenului ”a restitui” cu expresia ”a transmite”/”a plăti”, deoarece actuala formulare presupune identitate între bunul împrumutat și cel înapoiat, concept totalmente nepotrivit, cât timp obiect al împrumutului de consumație sunt***

bunurile mobile, fungibile și consumptibile prin natura lor. Noțiunea ”a restitui” este folosită inexact și chiar eronat în legislație, în doctrină, în practica de specialitate și în vorbirea curentă.

2. În contextul unei limitări accentuate a formalismului și a extinderii aplicării principiului libertății actelor juridice, ***apreciem că este necesară o simplificare a regimului juridic aplicabil contractului de împrumut de bani din perspectiva caracterului său real.***

Abandonarea concepției tradiționaliste și revenirea la principiul consensualismului ar fi în concordanță cu evoluția societății moderne în care simplul acord de voință al părților este condiția necesară, dar și suficientă pentru încheierea valabilă a contractului, suma de bani putând fi remisă împrumutatului la o dată ulterioară. Conștientizarea împrumutătorului în momentul predării banilor, cu privire la actul pe care urmează să-l încheie, nu poate fi un argument în acest sens și nu poate justifica rațiunea reglementării, cu atât mai mult cu cât, la baza acestei relații juridice se prezumă buna credință și nevoia justificată a împrumutatului. Așadar, considerăm că și contractul de împrumut de bani trebuie privit ca un contract consensual, cu consecința firească a transformării caracterului său unilateral în sinalagmatic, dând naștere obligației de remitere a sumei de bani în sarcina împrumutătorului, corelativ obligației împrumutatului de restituire a acesteia la scadență²².

3. ***Modificarea dispozițiilor cadrului general din Codul civil, privind extinderea efectelor particulare generate de obligațiile rezultate din activitatea de exploatare a unei întreprinderi.*** Pentru aceste situații, propunem modificarea prevederilor art. 1233 Cod civil, în materia prețului unui contract încheiat între profesioniști, în sensul extinderii sferei de aplicare și față de contractele în care doar una dintre părți are statut de profesionist, deoarece și acestea dau naștere unor obligații născute din exploatarea unei întreprinderi. S-ar evita astfel sancțiunea nulității absolute pentru convențiile în care prețul nu este expres determinat sau determinabil, prin uzitarea alternativelor din prezentul articol, respectiv aplicarea “*prețului practicat în domeniul respectiv pentru prestații similare sau a unui preț rezonabil*”.

4. Conform actualei reglementări, cuprinsă în art. 2145 Cod civil, în ipoteza promisiunii de împrumut, legiuitorul oferă posibilitatea instanței de judecată să pronunțe o hotărâre care să țină loc de contract de împrumut, atunci când bunul este deținut de beneficiar. Aprecim ca fiind inexactă și discordantă această prevedere, deoarece putem considera pe de-o

²² A se vedea **Tribunalul Brașov (SC I), Decizia nr. 1765 din 21 noiembrie 2017** (www.portal.just.ro), prezentată detaliat în continuarea art. 2158 C.civ., Secțiunea 1, Cap. 6

parte că legiuitorul consideră promisiune contractul încheiat fără remiterea materială a bunului sau, pe de altă parte că rezumă contractul de împrumut doar la remiterea bunului, instanța putând să suplinească consimțământul părților, silind în mod nelegal comodantul să încheie contractul. În acest context, ***propunem modificarea dispozițiilor art. 2145 Cod civil privind promisiunea de împrumut***, în sensul în care, la cerea părții interesate *instanța poate să pronunțe o hotărâre care să țină loc de contract, dacă cerințele legii pentru validitatea acestuia sunt îndeplinite, atunci când părțile printr-un înscris constatator convin la încheierea viitoare a unui contract de împrumut sau încheie contractul fără remiterea materială a bunului*, întrucât în opinia noastră doar în acest caz se poate cere instanței pronunțarea unei hotărâri care să țină loc de contract.

5. Mai mult, ***cu privire la simplificarea regimului juridic aplicabil contractului de împrumut de bani și a adoăptării principiului consensualismului la încheierea acestuia, fără nicio altă formalitate specială, apreciem necesară și posibilitatea încheierii contractelor prin mijloace electronice, ca o metodă firescă în contextul actualei societăți***. Considerăm oportună fie existența unei reglementări scutită de formalism a contractului de împrumut de bani, fie reglementarea mai amplă și mai detaliată a contractelor între absenți, astfel încât contractele încheiate prin corespondență electronică să poată fi practicate în condiții de siguranță juridică și cu aplicabilitate extinsă în practică. Clarificarea de către legiuitor a problematicii privind posibilitatea încheierii contractului de împrumut de bani între absenți, este imperios necesară, deoarece în actualul context, așa cum am precizat, putem afirma cel mult că încheierea convenției la distanță poate fi considerată o veritabilă promisiune de împrumut până la momentul remiterii materiale a bunului.

6. Cu privire la aplicarea procedurii speciale a ordonanței de plată și contractelor de împrumut de bani, din analiza condițiilor statuate în reglementarea art. 662 alin. (2) Cod procedură civilă, apreciem există o lacună legislativă sau, cel puțin, o reglementare restrictivă a caracterului cert al unei creanțe întrucât legiuitorul a avut în vedere doar procedura executării silite, omițând să legifereze și în ceea ce privește cazul altor proceduri speciale, precum procedura ordonanței de plată. Creditorul nu poate deține o creanță în baza unui titlu executoriu în cazul procedurii Ordonanței de plată, întrucât cererea din cadrul procedurii speciale ar fi indubitabil lipsită de interes, scopul demersului unui creditor în acest caz este tocmai acela de a obține un titlu executoriu împotriva debitorului său.

Opinăm că, în scopul de a valorifica conținutul actului juridic civil trebuie fie în mod obligatoriu, circumstațiat caracterul cert al unei creanțe, în funcție de procedura judiciară în care își găsește aplicare, fie adoptarea unei norme speciale care să includă și creanțele ale căror particularități îndeplinesc condițiile de admisibilitate ale procedurilor speciale, izvorâte în temeiul unor acte juridice care nu reprezintă titlu executoriu, precum înscrisul sub semnătură privată fără dată certă. pentru

Apreciem că, în contextul aplicării procedurii ordonanței de plată contractelor de împrumut de consumație, definiția din reglementarea anterioară a caracterului cert al unei creanțe era mai eficientă, întrucât *existența sa rezulta din însuși actul de creanță emanat de la debitor sau recunoscut de acesta.*

7. Având în vedere că, împrumutul de bani este considerat în mod tradițional un act de dispoziție, legiuitorul a considerat necesară impunerea unor limitări ale libertății contractuale în scopul protejării părților. Nu putem trece cu vederea caracterul incomplet al acestei ocrotiri, deoarece pe lângă o protecție a împrumutatului (persona fizică/juridică) se impune și adoptarea unui sistem de protecție a împrumutătorului față de efectele supraîndatorării debitorului său. Procedura supraîndatorării particularilor și familiilor, în dreptul francez, este menită să ajute debitorii de bună-credință care nu mai pot face față datoriilor exigibile și, deși, în sistemul nostru de drept este reglementată o asemenea procedură în privința societăților conform Legii nr. 85/2014 -privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, legea care reglementează falimentul persoanei fizice există doar teoretic, întrucât la acest moment autoritățile nu dispun de instrumentele și metodologia necesare aplicării ei.

În timp ce, în prezent, conform legislației române nu există situații în care procedura legală a insolvenței persoanelor fizice (a particularilor sau consumatorilor) să fie aplicată. Astfel, nu beneficiem de un cadru normativ și instituțional pentru o procedură care să se adreseze persoanelor fizice aflate în dificultate financiară, dar care nu desfășoară activități economice. Deși în anul 2014 Parlamentul României a adoptat un Cod al insolvenței²³ personlor fizice, prin care se urmărește restabilirea echilibrului acestora și crearea premiselor legale pentru o procedură mai eficientă, derulată într-un termen rezonabil, care să promoveze o conduită onestă în relațiile economice²⁴, prin adoptarea și însușirea dispozițiilor pct. 37 din Scrisoarea de intenție semnată

²³ A. I. ȘARCANE, *De ce este necesar Codul insolvenței?*, Revista Phoenix nr. 47/2014, pp. 4-5

²⁴ Pentru ca actul normative să-și producă în mod eficient efectele, ee impunea și corelarea, inclusiv terminologică,

de autoritățile române la București la 5 martie 2014²⁵ se precizează că: *“Având în vedere că menținerea disciplinei de plată în rândul debitorilor contribuie în mod semnificativ la consolidarea stabilității financiare, vom depune toate eforturile pentru a evita adoptarea unor inițiative legislative referitoare la insolvența persoanelor fizice care ar crea hazard moral și care ar putea genera abuzuri frecvente din partea debitorilor, deoarece ar submina disciplina de plată”*²⁶.

În majoritatea statelor dezvoltate din punct de vedere economic²⁷, procedura privind insolvența simplilor particulari reprezintă o prioritate legislativă²⁸. Astfel, la data de 12 martie 2014, Comisia Europeană a adoptat Recomandarea privind o nouă abordare a eșecului în afaceri și a insolvenței²⁹, iar astăzi în aproape toate statele membre ale Uniunii Europene există o astfel de procedură care se poate deschide, în cazul unor dezechilibre financiare justificate, împotriva persoanelor fizice (particularilor, consumatorilor).

În concluzie, opinăm că o asemenea procedură funcțională este mai mult decât necesară în societatea contemporană, deoarece pe o parte, împrumutatul se află în imposibilitatea de a-și achita debitele restante, fiind împovărat de dobânzi penalizatoare ce pot dubla uneori cuantumul împrumutului inițial, iar pe de altă parte, împrumutătorul se află în imposibilitatea de a-și recupera creanța. În acest sens, apreciem necesară ***posibilitatea aplicabilității unor dispoziții care să permită redresarea debitorului, prin inventarierea datoriilor pe care le înregistrează, dar și a resurselor de care dispune și, după caz, elaborarea în acord cu creditorii a unui plan de redresare sau, în cazul în care concilierea a eșuat, a unor măsuri concrete de redresare***, precum reeșalonarea plăților, reducerea sau suprimarea dobânzilor pe o anumită perioadă ori constituirea unor garanții. Toate acestea ar contribui în mod evident la depășirea situațiilor tot mai frecvente în care atât împrumutătorii, cât și împrumutații sunt uneori prejudiciați. Rațiunea existenței unei astfel de proceduri legale funcționale este acordarea posibilității de reabilitare

cu prezentele Coduri, civil și de procedură civilă.

²⁵ Legea nr. 89/2014 privind ratificarea Scrisorii de intenție semnate de autoritățile române la București la 5 martie 2014 și aprobată prin Decizia Consiliului directorilor executivi al Fondului Monetar Internațional din 26 martie 2014, publicată în M. Of. nr. 514 din 10 iulie 2014

²⁶ Scrisoarea a fost ratificată prin lege, deci are forța juridică conferită de Constituția României acestui tip de act normative.

²⁷ A se vedea F. MOTIU, D. DETEȘAN, Capitolul XXII din *Tratat practic de insolvență*, Ed. Hamangiu, București, 2014, pp. 1006-1031

²⁸ Cu referire la falimentul particularilor, a se vedea și Regulamentul CE nr. 1346/2000 publicat în Journal officiel des Communautés européennes, L160 din 30 iunie 2000

²⁹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/civil-justice_en

financară a persoanelor fizice și nu stigmatizarea justițiabililor care apelează la ea. În prezent, procedura există și funcționează în teorie doar sub forma unei înțelegeri voluntare a părților, însă nefiind obligatorie acesta rămâne deseori fără aplicabilitate practică.

8. Reglementarea contractului de împrumut de bani încheiat între/cu profesioniștii ar trebui să cuprindă și ***norme care să definească și implicit să ocrotescă interesul societății***, în înțelesul și în contextul Legii nr. 31/1990, pentru a putea stabili exact temeiul juridic al unei acțiuni având ca obiect anularea unui atare act încheiat de către societate.

9. Totodată, ***se impune o revizuire a reglementărilor fiscale, care reprezintă cadrul normativ general în temeiul căruia organele administrației fiscale realizează activități de supraveghere și control asupra societăților***. În susținerea acestei propuneri și cu titlu de exemplu, facem referire la prevederea statuată în Codul fiscal, articolul 11 alin. (1), care oferă posibilitatea autorităților de control să reîncadreze o activitate efectuată ca urmare a încheierii unui contract de împrumut de bani cu/ între societăți dacă o consideră lipsită de interes economic. Precum am mai precizat, considerăm abuziv un astfel de comportament, deoarece cât timp operațiunea este licită organele fiscale procedează la o limitare a libertății contractuale a părților, la care se adaugă și neglijența legiuitorului de a defini în cadrul unei norme exprese noțiunea de interes al societății, interes ce uneori se poate manifesta pe termen lung și foarte lung, cu scopul de a salvarda ori chiar de a dezvolta relații economice. Totodată, conștientizăm și înțelegem rolul preventiv al autorităților de a urmări și de a sancționa reaua-credință în activitățile economice sau însăși desfășurarea de operațiuni cu scopul eludării plății taxelor și impozitelor către stat, însă trebuie precizat că nu toate acțiunile agenților economici implică intenții ascunse sub aparența unor operațiuni licite, cum este împrumutul.

10. Propunem ca, pe viitor, să se elimine din legislația fiscală a României ***obligatia ce revine plătitorului de a calcula, reține, declara și plăti impozitul aferent sumelor achitate și reprezentând venit al unui nerezident (dobânzi, împrumuturi)***. Apreciem că, declararea, calculul și plata impozitelor sunt obligații ce revin titularului care înregistrează venit, neputând fi invocată lipsa de diligență a plătitorului în cazul nerealizării acestora și, mai mult, întrucât plata dobânzilor și restituirea sumelor împrumutate, în temeiul unui contract de împrumut de bani, sunt efecte ale încheierii contractului, considerăm că pentru plătitor este suficientă prezentarea certificatului fiscal de rezidență al împrumutătorului la momentul semnării contractului și nu la momentele ulterioare efectuării plăților, în cazul împrumuturilor acordate pentru o perioadă de 1

an sau mai mică, iar pentru împrumuturile ce depășesc această durată obligația solicitării certificatului de rezidență fiscală de către plătitor să-i revină acestuia la sfârșitul fiecărui an calendaristic.

11. ***Completarea dispozițiilor din legislația specială³⁰ prin introducerea unor norme exprese privind obligația de raportare a datoriilor externe înregistrate, în temeiul unor contracte de împrumut de bani încheiate cu nerezidenți, pentru o durată totală mai mare de 1 an*** (care să includă durata convenției inițiale și a actelor adiționale de prelungire încheiate ulterior), dar și, mai ales, mențiunea că vor trebui îndeplinite formalitățile de raportare a contractelor de împrumut de bani încheiate cu persoane nerezidente, chiar și în situația în care cu același nerezident sunt încheiate mai multe convenții successive sau simultane, a căror durată cumulată depășește 1 an.

12. Opinăm că, deși aplicabilă creditului bancar, reglementarea contractului de împrumut de consumație nu este specifică facilității de credit, deoarece există numeroase tehnici juridice care îndeplinesc funcția de creditare precum leasingul, descoperitul de cont etc. Mai mult, trebuie să precizăm că în timp ce toate împrumuturile bancare sunt credite, nu toate creditele bancare sunt împrumuturi, o atare dificultate de identificare apărând, de pildă, în cazul scontului.

În prezent, față de vidul legislativ existent referitor la credit, considerăm oportună clarificarea normativă a următoarelor probleme juridice a) putem înțelege prin facilitate de credit chiar și linia de credit?; b) dispozițiile în materia facilității de credit pot fi completate cu prevederile privind împrumutul de consumație? Este creditul un contract real?; c) normele privind facilitate de credit trebuiesc completate cu cele ale împrumutului de consumație sau cu cele ale împrumutului cu dobândă? și, d) există o lipsă a corelării terminologiei folosită în Codul civil și cea din normativele speciale.

Având în vedere argumentele expuse și incidența covârșitoare a acestui contract în relațiile economice, apreciem că o reglementare expresă de drept comun a contractului de credit este imperios necesară în vederea stabilirii criteriilor de calificare ale operațiunii juridice și ale regulilor tipice, proprii acestui contract, întrucât creditul bancar nu poate fi doar o varietate a împrumutului de bani cu dobândă, ci este o operațiune specifică, cu multiple particularități, care

³⁰ Regulamentul BNR nr. 4 privind raportarea de date și informații statistice la BNR, din 31 iulie 2014, publicat în M.Of. nr 602 din 13 august 2014

necesită un cadru normativ propriu.

13. În contextul O.U.G. nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancare anumitor categorii de debitori, ***considerăm lipsită de rațiune distincția făcută de legiuitor între creditul ipotecar și toate celelalte tipuri de credite, privind aplicarea anatocismului³¹ ca mecanism bancar, deoarece singura diferență în speță vizează granațiile, din al căror punct de vedere menționăm că trebuiau incluse aici și contractele de leasing, întrucât în cazul creditului investiția este grevată de sarcini reale (gaj, ipotecă), iar leasingul³² implică garanția dată chiar de dreptul de proprietate asupra bunului închiriat.*** Totodată, suntem de părere că reglementarea art. 4 alin. (2) din O.U.G. nr. 37/2020 este deficitară și în ceea ce privește neincluderea persoanelor juridice în categoria celor scutite de aplicarea mecanismului de capitalizare a dobânzilor, pentru creditele ipotecare și contractele de leasing, având în vedere scopul limitării efectelor negative determinate de restrângerea sau întreruperea activităților socioeconomice. Față de această reglementare propunem reconsiderarea situației economice, în considerarea căreia să se realizeze revenirea asupra normativului și modificarea acestuia în sensul asimilării contractelor de leasing regimului creditelor ipotecare, în considerarea garanțiilor oferite și renunțarea la procedeu de capitalizării dobânzilor, prin calcularea dobânzilor aferente perioadei de suspendare ” potrivit prevederilor contractului de credit, drept creanță distinctă și independentă în raport cu celelalte obligații izvorâte din contractul de credit, la care dobânda este 0%, plata de către debitor putându-se face eşalonat, în 60 de rate lunare egale, începând cu luna imediat următoare încheierii perioadei de amânare” [art. 4 alin. (2) O.U.G. nr. 37/2020], precum și extinderea sferei de aplicabilitate a dispozițiilor art. 4 alin. (2) din O.U.G. nr. 37/2020 și asupra persoanelor juridice.

14. De asemenea, din analiza situației economiei globale și a piețelor financiare internaționale, în contextul crizei pandemice generată de virusul SARS-COV2, în ceea ce

³¹ Anatocismul este procedeul prin care are loc cumularea periodică (de regulă, la sfârșitul fiecărui an, uneori chiar la intervale de timp mai mici) a dobânzii scadente și neachitate cu suma datorată și aplicarea în continuare a dobânzii la valoarea astfel rezultată. Se preconizează a constitui modalitate normativă de săvârșire a infracțiunii de speculă.

³² Contractul de leasing reprezintă, din punct de vedere juridic, un contract complex care permite unei persoane să obțină și să utilizeze un bun fără a plăti imediat prețul integral, ci în schimbul unor rate lunare echivalente al folosinței, la sfârșitul perioadei de leasing utilizatorul având dreptul de opțiune între a cumpăra bunul, de a prelunge contractul de leasing ori de a înceta raporturile contractuale. Pt. o analiză detaliată se vedea, D. CLOCOTICI, Gh. GHEORGHIU, *Operațiuni de leasing*, București, Ed. Lumina Lex, 1998, p. 7

privește utilitatea și ponderea împrumutului de stat în cadrul fiecărei economii naționale, găsim oportun ca economia internă să adopte modelul statelor dezvoltate pe piața financiară, respectiv acela de a emite titluri de stat cu scadență mare (10 ani), în condițiile unui randament minim acordat investitorilor, ca o alternativă la posibilitatea accesării fondurilor Băncii Naționale a României (ceea ce va determina un fenomen inflaționist), majorarea taxelor și impozitelor ori tăierea unor venituri acordate populației din fonduri publice.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. TRATATE, CURSURI, MONOGRAFII

1. Ioan ADAM, A.R. ADAM, *Codul civil. Cartea a V-a, Despre obligații*, Editura C.H.Beck, București, 2016
2. Ioan ADAM, *Tratat de drept civil. Obligațiile, Vol. I. Contractul*, Editura C.H.Beck, București, 2017
3. Dimitrie ALEXANDRESCO, *Principiile dreptului civil român*, titlul IV, Tipografia Curții Regale, București, 1926
4. Smaranda ANGHENI, *Clauza penală în dreptul civil și comercial*, ediția I, Editura Oscar Print, București, 1996
5. Smaranda ANGHENI, *Clauza penală în dreptul civil și comercial*, ediția a 2-a, Editura Oscar Print, București, 2000
6. Smaranda ANGHENI, M. VOLONCIU, C. STOICA, *Drept comercial*, Editura C.H.Beck, București, 2008
7. Smaranda ANGHENI, *Drept comercial. Tratat*, Editura C.H. Beck, București, 2019
8. Flavius Antoniu BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *Noul Cod Civil. Comentariu pe articole*, Editura C. H. Beck, 2012
9. Flavius-Antoniu BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, ed. a 2-a revăzută și adăugită, Editura C.H. Beck, București, 2014
10. Cosmin BALABAN, *Evaziunea Fiscală. Aspecte controversate de teorie și practică judiciară*, Editura Rosetti, București, 2003
11. Anișoara BĂBĂLĂU, *Drept financiar*, Editura Universitaria, Craiova, 2004
12. Ion BĂCANU, *Regimul juridic al dobânzilor*, Editura Lumina Lex, București, 1996
13. Carmen-Nicoleta BĂRBIERU, *Contracte civile specuale. Elaborare. Comentarii. Modele*, Editura Universul Juridic, București, 2016
14. Gheorghe BELEIU, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Editura Șansa, București, 1993

15. Gheorghe BELEIU, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ediția a 11-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2007
16. Lucian BERCEA, *Contractele nenumite în afaceri*, Editura Universul Juridic, 2017
17. Moise BOJINCĂ, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Helios, Craiova 1999
18. Gabriel BOROI, Liviu STĂNCIULESCU, *Drept civil. Curs selectiv pentru licență*, ed. a 3-a revăzută și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2006
19. Gabriel BOROI, *Drept civil. Partea Generală. Persoanele*, ed. a4-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2010
20. Gabriel BOROI, *Codul de procedură civilă adnotat*, Editura Hamangiu, București, 2011
21. Gabriel BOROI, C.A. ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea a II-a*, ediție revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2012
22. Gabriel BOROI, Liviu STĂNCIULESCU, *Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil*, Editura Hamangiu, București, 2012
23. Gabriel BOROI, M. STANCU, *Drept procesual civil*, ed. a 2-a, Editura Hamangiu, București, 2015
24. Gabriel BOROI, M.M. PIVNICERU, C.A. ANGHELESCU, B. NAZAT, I. NICOLAE, T.V. RĂDULESCU, *Fișe de drept civil*, ed. a 2-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2017
25. Vasile BOZEȘAN, *Ordonanța de plată și cererile de valoare redusă. Comentarii și jurisprudență potrivit noului Cod de procedură civilă*, Editura Hamangiu, București, 2014
26. Radu BUFAN, Mircea Ștefan MINEA, *Codul fiscal comentat*, Editura Wolters Kluwer, 2008
27. Octavian CĂPĂȚÂNĂ, B. ȘTEFĂNESCU, *Dreptul concurenței comerciale, vol. II, Concurența neloială. Monopolismul*, Editura Lumina Lex, București, 1993
28. Stanciu D. CĂRPENARU, C. PREDOIU, S. DAVID, G. PIPEREA, *Societățile comerciale. Reglementare, doctrină, jurisprudență*, Editura All Beck, București, 2002
29. Stanciu D. CĂRPENARU, L. STĂNCIULESCU, V. NEMEȘ, *Contracte civile și comerciale, cu modificările aduse de Codul civil 2009*, Editura Hamangiu, București, 2009

30. Stanciu D. CĂRPENARU, *Tratat de drept civil român*, Editura Universul Juridic, București, 2009
31. Stanciu D. CĂRPENARU, *Tratat de drept comercial român, Conform noului Cod civil*, ed. a 3-a revizuită, Editura Universul Juridic, București, 2012
32. Stanciu D. CĂRPENARU, *Tratat de drept comercial român*, ed. a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2014
33. Silviu CERNA, *Sistemul monetar și politica monetară*, Editura Enciclopedică, București, 1996
34. G. CHIORNÎȚA, *Noul Cod civil, Studii și comentarii. Volumul III, Partea I. Cartea a V-a, Despre obligații*, Editura Universul Juridic, București, 2014
35. Dan CHIRICĂ, *Contracte speciale civile și comerciale, vol. I*, Editura Rosetti, București, 2005
36. Dan CHIRICĂ, *Studii de drept privat*, Editura Universul Juridic, București, 2010
37. Roxana Maria CHIRIEAC, *Societățile comerciale offshore. Între optimizare și evaziune fiscală*, Editura Hamangiu, 2019
38. Vasile CIUVĂȚ, *Drept financiar*, Editura Universitaria, Craiova, 2001
39. Mihai V. CIOBANU, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă, vol. I*, Editura Național, București, 1996
40. Florică CIUTACU, *Drept civil român. Introducere. Subiecte*, Editura Monitorul Oficial, București, 2000
41. Dan CLOCOTICI, Gheorghe GHEORGHIU, *Operațiuni de leasing*, București, Editura Lumina Lex, 1998
42. Ștefan COCOȘ, *Drept roman*, Editura Pro Universitaria, București, 2004
43. Ioan CONDOR, *Evitarea dublei impuneri internaționale*, Editura Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1999
44. Ioan CONDOR, *Drept financiar, bugetar și fiscal*, Editura Fundației România de Măine, București, 2006
45. Paul CRAIG, Grainne de BURCA, *Dreptul Uniunii Europene: comentarii, jurisprudență și doctrină*, Editura Hamangiu, București, 2009
46. Paul Mircea COSMOVICI, *Drept Civil. Drepturile reale. Obligații. Codul civil*, Editura All Beck, București, 1998

47. Cristina CUCU, Cătălin BĂDOIU, *Somația de plată în materie comercială. Practică judiciară*, ed. a 2 – a, Editura Hamangiu, 2008
48. Francisk DEAK, *Teoria generală a obligațiilor. Curs*, București, 1960
49. Francisk DEAK, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Editura Actami, București, 1999
50. Ion DELEANU, Sergiu DELEANU, *Mică enciclopedie a dreptului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000
51. Ion DELEANU, *Părțile și terții. Relativitatea și opozabilitatea efectelor juridice*, Editura Rosetti, București, 2002
52. Ion DELEANU, G. BUTA, *Procedura somației de plată: doctrină și jurisprudență*, Editura C.H. Beck, București, 2006
53. Ion DELEANU, Sergiu DELEANU, *Jurisprudența și revirimentul jurisprudențial. Eseu*, Editura Universul Juridic, București, 2013
54. Șerban DIACONESCU, *Contractul cadru de distribuție comercială*, Editura Universul Juridic, București, 2012
55. Ion DOGARU, Pompil DRĂGHICI, *Teoria generală a obligațiilor. Curs de bază*, Editura Științifică, București, 1999
56. Ion DOGARU, *Drept civil. Contracte speciale*, Editura All Beck, București, 2004
57. Ion DOGARU, P. DRĂGHICI, *Drept civil, Teoria generală a obligațiilor*, Editura C.H. Beck, București, 2014
58. Mircea DUȚU, *Dicționar de drept privat*, ed. a 2-a, Editura Mondan, București, 2002
59. Ion P. FILIPESCU, Andrei I. FILIPESCU, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Actami, București, 2000
60. Ion P. FILIPESCU, Andrei I. FILIPESCU, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Actami, București, 2002
61. Dumitru C. FLORESCU, *Contractele civile în Noul Cod civil*, ed. a 5-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2015
62. Gabriela FLORESCU, *Nulitatea actului juridic civil*, Editura Hamangiu, București, 2008
63. Maria FODOR, *Probele în procesul civil*, Editura Universul Juridic, București,

2006

64. Ion L. GEORGESCU, *Drept comercial român*, Editura All Beck, București, 2002
65. Anca Nicoleta GHEORGHE, Camelia SPASICI, Dana Simona ARJOCA, *Dreptul consumației*, Editura Hamangiu, București, 2012
66. Carmen Adriana GHEORGHE, *Drept bancar*, ediția a2- a, Editura C.H Beck, București, 2009
67. Daniel GHIȚĂ, *Drept procesual civil*, Editura Universitaria, Craiova, 2006
68. Ioan GLIGA, *Drept financiar*, Editura Humanitas, București, 1994
69. Constantin HAMANGIU, I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, Al. BĂICOIANU, *Tratat de drept civil român*, vol. II, Editura All, București, 1998
70. Constantin HAMANGIU, I. ROSETTI-BĂLĂNESCU, Al. BĂICOIANU, *Tratat de drept civil român*, vol. II, ediția îngrijită de Dumitru Rădescu, Editura ALL BECK, Restitutio, București, 2002
71. Vladimir HANGA, *Drept privat roman. Tratat*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1978
72. Mihai A. HOTCA, *Codul penal. Comentarii și explicații*, Editura C.H. Beck, București, 2007
73. Aurel IANCU, *Politică și economie. Repere ale unui sistem economic performant*, Centrul Român de Economie Comparată și Consensuală, Institutul Român pentru Libera Întreprindere și Editura Expert, București, 2000
74. Traian IONAȘCU, E. BARASCH, *Nulitatea actului juridic civil*, în *Tratat de drept civil*, vol. I, Partea generală, Editura Academiei, București, 1967
75. Costin KIRIȚESCU, E. DOBRESU. *Băncile- mica enciclopedie*, Editura Expert, București, 1998
76. Ioan LAZĂR, *Dreptul finanțelor publice, Volumul I. Drept bugetar*, ed. a 2-a, revăzută și adugită, Editura Universul Juridic, București, 2016
77. Ioan LEȘ, *Comentariile Codului de procedură civilă*, Vol. I, Editura All Beck, 2001
78. Ioan LEȘ, *Tratat de drept procesual civil*, Editura C.H. Beck, București, 2010
79. Ioan LEȘ, *Noul Cod de procedură civilă- comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București, 2011

80. Ernest LUPAN, S. SZTRANYICZKI, E. VERESS, R.A. PANTILIMON, *Drept civil. Partea generala conform noului Cod civil*, Editura C.H. Beck, Bucuresti, 2012
81. Dan LUPAȘCU, *Dreptul familiei*, ed. aIII a, amendată și actualizată, Editura Universul Juridic, București, 2008
82. Dumitru MACOVEI, M. S. STRIBLEA, *Drept civil. Contracte. Succesiuni*, Editura Junimea, Iași, 2000
83. Gheorghe MATEI, M. DRĂCEA, R. DRĂCEA, *Finanțe publice*, Editura Sitech, Craiova, 2005
84. Florea MĂGUREANU, *Mijloace de probă în procesul civil*, Editura All Beck, București, 1998
85. Ioana N. MILITARU, *Dreptul Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, București, 2011
86. Emil MOLCUȚ, Dan OANCEA, *Drept roman*, Editura Universul, București, 1993
87. Florin MOȚIU, *Contractele speciale. Curs universitar*, ed. a VI-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2015
88. Florin MOȚIU, Daniela DETEȘAN, *Tratat practic de insolvență*, Editura Hamangiu, București, 2014
89. Marian NICOLAE, *Prescripția extinctivă*, Editura Rosetti, București, 2004
90. Marian NICOLAE, *Tratat de prescripție extinctivă*, Editura Universul Juridic, București, 2010
91. Vasile NEMEȘ, *Drept bancar*, Editura Universul Juridic, București, 2011
92. Vasile NEMEȘ, *Contracte. Legislație, jurisprudență, modele adnotate*, ed. 1, Editura Universul Juridic, București, 2018
93. Ovidiu-Sorin NOUR, *Contractul de împrumut. Analiză teoretică și practică*, Editura Universul Juridic, București, 2009
94. Bazil OGLINDĂ, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Universul Juridic, București, 2016
95. Adi OROVEANU-HANȚIU, *Introducere în teoria mijloacelor de probă*, Editura Libris, București, 1996
96. Mihaela Cristina PAUL, *Rolul și formarea voinței juridice*, Editura Universitară,

București, 2014

97. Adriana PENA, *Somația de plată. Culegere de practică judiciară*, Editura All Beck, 2005, p.32

98. Doina PETICĂ ROMAN, *Dreptul finanțelor publice*, Casa de Editură și Presă Tribuna, Sibiu, 2004

99. Gheorghe PIPEREA, *Drept Comercial. Întreprinderea*, Editura C. H. Beck, 2012

100. Mona-Maria PIVNICERU, *Efectele juridice ale contractelor aleatorii*, Editura Hamangiu, București, 2009

101. Aurel POP, Gheorghe BELEIU, *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil*, Tipografia Universității din București, 1980

102. Liviu POP, *Drept civil român. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Lumina Lex, București, 2000

103. Liviu POP, *Tratat de drept civil. Obligațiile. Volumul I. Regimul juridic general*, Editura C.H. Beck, București, 2006

104. Liviu POP, *Tratat de drept civil. Obligațiile. Volumul II. Contractul*, Editura Universul Juridic, București, 2009

105. Liviu POP, I.Fl. POPA, S.I. VIDU, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Editura Universul Juridic, București, 2012

106. Vasile V. POPA, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Editura All Beck, București, 2005

107. Romeo POPESCU, *Dreptul de moștenire. Limitele dreptului de a dispune pri acte juridice de bunurile moștenirii*, Editura Universul Juridic, București, 2004

108. Tudor R. POPESCU, P. ANCA, *Teoria generală a obligațiilor*, Editura Științifică, București, 1968

109. Titus PRESCURE, A. CIUREA, *Contracte civile*, Editura Hamangiu, București, 2007

110. Oliviu PUIE, *Dreptul comerțului internațional în contextul noului Cod civil, al noului Cod de procedură civilă și a altor acte europene în materie*, Editura Universul Juridic, București, 2015

111. Oliviu PUIE, *Tratat de contracte civile potrivit Codului civil, Codului de procedură civilă, Codului fiscal, Codului de procedură fiscală, Codului penal și Codului de*

procedură penală, vol. II, Editura Universul Juridic, București, 2017

112. Mihai G. RARINCESCU, *Curs elementar de drept civil român. Drepturile reale. Obligațiile*, vol. II, București, 1947

113. Ionel REGHINI, Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *Introducere în dreptul civil*, Editura Hamangiu, București, 2013

114. C. ROȘIANU, *Noul Cod Civil. Comentariu pe articole*, Editura C.H. Beck, București 2012

115. Eugeniu SAFTA-ROMANO, *Contracte civile*, vol.II, Editura Graphix, Iași, 1993

116. Cătălin Silviu SĂRARU, *Contractele administrative. Reglementare. Doctrină. Jurisprudență*, Ed. C.H.Beck, București, 2009

117. Teodor SÂMBRIAN, *Drept privat roman*, Reprografia Universității din Craiova, 1993

118. Eugeniu SPERANȚIA, *Principii fundamentale de filosofie juridică*, vol. I, ed. I, Ed. Institutul de arte grafice "Ardealul", Cluj, 1936

119. Gheorghe STANCU, V. PATULEA, *Dreptul contractelor*, Editura C.H. Beck, 2008

120. Liviu STĂNCIULESCU, *Drept civil. Contracte și succesiuni*, ediția a4a revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, 2008

121. Liviu STĂNCIULESCU, *Curs de drept civil. Contracte*, ed. a 2-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2014

122. Liviu STĂNCIULESCU, V. NEMEȘ, *Dreptul contractelor civile și comerciale în reglementarea Noului Cod Civil*, Editura Hamangiu, 2013

123. Andreea-Teodora STĂNESCU, *Contracte profesionale speciale*, Editura Hamangiu, 2015

124. Constantin STĂTESCU, Corneliu BÎRSAN, *Tratat de drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1981

125. Constantin STĂTESCU, Corneliu BÎRSAN, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura ALL, București, 1992

126. Constantin STĂTESCU, Corneliu BÎRSAN, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. a3-a, Editura All Beck, București, 2000

127. Ilie STOENESCU, Savelly ZILBERȘTEIN, Arthur HILSENRAD, *Tratat teoretic*

și practic de procedură a executării silite, București, Editura Academiei, 1966

128. Luminița Cristina STOICA, *Împrumutul, comodatul și creditul bancar. Practică judiciară*, Editura Hamangiu 2010

129. Valeriu STOICA, *Drept Civil. Drepturi reale principale*, Editura Hamangiu, București, 2004

130. Dan Drosu ȘAGUNA, M.R. NICOLESCU, *Societăți comerciale europene*, Editura Oscar Print, București, 1996

131. Dan Drosu ȘAGUNA, *Tratat de drept financiar și fiscal*, Editura All Beck, București, 2001

132. Andreea TABACU, *Drept procesual civil*, Editura Universul Juridic, București, 2008

133. Gabriel TIȚA-NICOLESCU, *Tratat de dreptul afacerilor. Volumul I. Persoanele juridice*, Editura Wolters Kluwer, 2010

134. Tudorel TOADER, *Constituția României reflectată în jurisprudența constituțională*, Editura Hamangiu, București, 2011

135. Marilena ULIESCU (coord.), *Noul Cod civil. Studii și comentarii*, vol. III, Partea I, Cartea a V-a, Despre oligafii (art. 1164-1649), Ed. Universul Juridic, București, 2014

136. Marilena ULIESCU (coord.), *Noul Cod civil Studii și comentarii*, Volumul III, Partea a II-a, Cartea a V-a (art. 1650-2499), *Contracte Speciale. Garanții*, Editura Universul Juridic, București, 2015

137. Iosif R. URS, *Societatea comercială: contracte, cereri, acțiuni*, Editura Universitară, București, 2007

138. Iosif R. URS, Smaranda ANGHENI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Vol. I, Editura Oscar Print, București, 1998

139. Iosif R. URS, Petruța-Elena ISPAS, *Drept civil. Teoria obligațiilor*, Editura Hamangiu, București, 2015

140. Iosif R. URS, Carmen TODICĂ, *Drept civil. Teoria geerală*, Editura Hamangiu, București, 2015

141. Lucia UȚĂ, *Nulitatea actului juridic civil*, Editura Universul Juridic, București, 2013

142. Paul VASILESCU (coord.), *Consumerismul contractual: repere pentru o teorie*

generală a contractelor de consum, Editura Sfera juridică, Cluj-Napoca, 2006

143. Paul VASILESCU, *Drept civil. Obligații*, Editura Hamangiu, București, 2012
144. Iulian VĂCĂREL și colaboratorii, *Finanțe publice*, editia a IV a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2004
145. Cesare VIVANTE, *Instituțiuni de drept comercial*, Editura Casa Școalelor, București, 1927
146. Benjamin ZÖRGÖ, *Ce este voința?*, Editura Enciclopedică Română, București, 1969
147. Victor Dan ZLĂTESCU, *Garanțiile creditorului*, Editura Academiei R.S.R., București, 1970

II. ARTICOLE DE SPECIALITATE, LUCRĂRI DE CERCETARE

148. Radu BUFAN, *Fiscalitatea operațiunilor cu elemente de extraneitate (I)*, Revista de Drept Comercial nr. 1/2005
149. Cătălina CHICU, *Introducere în Cash Pooling*, Revista Bank watch, nr. 7/2009
150. Andreea Annamaria CHIȘ, *Obiectul cărții funciare în lumina Noului Cod civil – dispoziții speciale privind înscrierea drepturilor tabulare*, Revista Română de Drept Privat nr. 3/2012
151. Dana Margareta CIGAN, *Comentariu cu privire la art. 1164 C.civ., în Noul Cod civil. Comentarii, doctrină și jurisprudență*, vol. II, Ed. Hamangiu, București, 2012
152. Horia CIURTIN, *Noțiunea de preț în noul Cod civil: o perspectivă comparatist-critică*, Studia Universitatis Babes Bolyai – Iurisprudentia, nr. 4/2012
153. Dumitru CORNOIU, Dumitru DIACONU, Nicolae Marcel ONCIULESCU, Emilian OȚELEA, Cornelia GHEORGHE ȘULARU, *Jurisprudența Curții de Apel Pitești pe anul 1999*, Editura Monitorul Oficial, București, 2000
154. Maria DUMITRU, *Discuții privind legalitatea împrumuturilor și creditărilor între societățile comerciale*, Revista Dreptul nr. 8/2011
155. Maria Ioana EREMIA, *Clauza penală în contractele economice*, Revista Legalitatea populară, nr. 1/1957
156. Valentina GHEORGHE, Teză de doctorat, *Împrumutul de bani în legislația națională și internațională*, București, 2011

157. Romeo GLODEANU, *Discuții în legătură cu clauzele abuzive în contractele comerciale*, Revista Dreptul nr. 8/2009
158. Cornelia LEFTER, Simona CHIRCĂ, *Evitarea dublei impuneri internaționale. Reglementări legale interne și convenții fiscale încheiate de România*, Revista Economie teoretică și aplicată, vol. XVII, nr. 9/2010
159. Adrian MAN, Narcisa VARO (COZEA), *Considerații cu privire la „ireductibilitatea clauzei penale”*, în Pandectele Române, Partea a VI-a, nr. 6/2004
160. Ciprian POPA MANOLE, *Grupurile de societăți în dreptul comercial italian. Scurte considerații de drept comparat*. Revista Română de Drept al Afacerilor nr. 3/2016
161. Lucian MIHAI, Corneliu TURIANU, *Notă la dec. Nr. 2705/1983 pronunțată de Trib. București*, Revista Română de Drept nr. 5/1985
162. Adina-Lorena MORĂRESCU, *Guilt. New Civil Code. Commented*, în Romanian Law, Tradition and European Vocation. Conference of Law, European Studies and International Relations, 6th edition, Editura Hamangiu, București, 2018
163. Cristinel Ioan MURZEA, *Contractele reale în dreptul roman*, Acta Universitatis George Bacovia. Juridica, Nr. 2/2012
164. Sache NECULAESCU, *Dreptul victimei la repararea prejudiciului în cadrul răspunderii delictuale. Privire critică. Drept comparat*, Revista Universul Juridic, nr. 9/2016
165. Elena OANCEA, *Teză de doctorat- Proba testimonială în procesul civil și în procesul penal*, Craiova, 2004
166. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, *Liniile directoare pentru întreprinderile multinaționale*, Ediția 2011, Editura OECD
167. Adriana Florina POPA, *Abordări juridice și fiscale privind contractul de comodat*, CECCAR Business Magazine, nr. 1/2018
168. Ciprian PĂUN, *Reglementarea grupurilor europene de interes economic în legislația comunitarăși în cea a României*, în Revista Română de Drept al Afacerilor, nr. 7-8, 2003
169. Gheorghe PIPEREA, *Notă la Decizia nr. 1897/2000 a Curții Supreme de Justiție*, Revista Pandectele Române nr. 4/2001
170. Gheorghe PIPEREA, *Profesionistul și întreprinderea sa*, Revista Curierul Judiciar nr. 1/2012

171. A. PRISAC, *Noi concepte privind stingerea obligațiilor (finalitatea obligațiilor, principiile și trăsăturile stingerii obligațiilor)*, Revista Națională de Drept (Moldova), nr. 1/2011
172. Alexandru PRISAC, *Aprecierea probelor în procesul civil*, Revista Legea și viața nr. 24/2017
173. Victor ROȘU, (2007), *Payments and Cash Management în România*, www.theglobaltreasurer.com
174. Eugeniu SAFTA-ROMANO, *Sinteză de practică judiciară privind contractul de împrumut*, în Revista Română de Drept nr. 4/1988
175. Irina SFERDIAN, *Patrimoniul profesional individual afectat desfășurării unei profesii liberale în reglementarea Codului civil (Legea nr. 287/2009)*, Revista Dreptul nr. 7/2012
176. Alexandru SITARU, D.A. SITARU, *Considerații referitoare la termenul incert într-o situație specială*, Revista Română de Drept nr. 7/1983
177. Constantin STĂTESCU, Gh. BELEIU, *Momentul începerii cursului prescripției extinctive a dreptului material la acțiune privind plata dobânzilor (II)*, Revista Română de Drept nr. 1/1983
178. Valeriu STOICA, *Patrimoniul de afecțiune – Continuitate și reformă*, RRDP nr. 2/2013
179. Irina ȘARCANE, *De ce este necesar Codul insolvenței?*, Revista Phoenix nr. 47/2014
180. Gabriel TIȚA-NICOLESCU, *Daunele-interese în noul Cod civil. Aspecte de noutate și delimitări necesare*, Revista Universul Juridic nr. 8/2016
181. Gabriel TIȚA-NICOLESCU, *Clasificarea contractelor în accepțiunea noului Cod civil*, Revista Universul Juridic, nr. 4/2018
182. Luminița TUEAȘCĂ, *Patrimoniul de afecțiune – instrument în derularea afacerilor*, Revista Română de Dreptul Afacerilor nr. 6/2014
183. Ovidiu UNGUREANU, C. MUNTEANU, *Reflecții privind moneda în dreptul privat*, Revista Română de Drept privat, nr. 2/2010, Editura Universul Juridic
184. Iosif R. URS, *Some aspects relating to the legal language and systematisation in the drafting of the regulation of the Civil Code*, Romanian law. 30 Years after the collapse of communism, Editura Hamangiu, 2020
185. Iosif R. URS, *Obligația de restituire a împrumutului de consumație ogândită în*

doctrină și în practica judiciară, Revista Dreptul nr. 3/2005

186. Notă la decizia nr. 114 din 12 aprilie 1944 a Curții de Apel București (II), în Pandectele Române, Partea a II-a, 1945

187. Revista *Dreptul*, Anul III, Seria a III-a, Nr. 10/1992

188. Revista *Dreptul*, Anul II, Seria a III-a, Nr. 7-8/1991

III. LUCRĂRI INTERNAȚIONALE

181. Paul-Henri ANTONMATTEI, J. RAYNARD, *Droit civil. Contrats spéciaux*, 6e édition, Litec LexisNexis SA, 2008

182. Alain BENABENT, *Droit des obligations*, LGDJ, Paris, 2017

183. Georges BERLIOZ, *Le contrat d'adhésion*, L.G.D.J., Paris, 1973

184. Dan BERNHARDT, *Money and Loans*, The Review of Economic Studies, vol. 56, 1989, material disponibil online la adresa <https://doi.org/10.2307/2297751>

185. Klaus-Dieter BORCHARDT, *The ABC of European Union Law*, material disponibil la adresa http://europa.eu/documentation/legislation/pdf/oa8107147_en.pdf

186. Helene BOUCARD, *L'agregation de la livraison dans la vente. Essai d'une theorie generale*, LGDJ, Paris, 2004

187. William Warwick BUCKLAND, *A textbook of roman law from Augustus to Justinian*, Cambridge, University Press, 1932

188. CAGNON, *L'EIRL et la notion de patrimoine d'affectation*, studiu publicat online, pe site-ul Universității de Drept, Științe Politice, Economie, Gestiune, Educație, Montesquieu – Bordeaux IV, 2011

189. Nicole CATALA, *La nature juridique du paiement*, LGDJ, Paris, 1961

190. G. CHESNE, M. HERAIL, *L'adhésion d'un fermier à une société d'exploitation agricole*, Jurisclasseur periodique (semaine juridique), ed. notariale, 1980.I.59

191. CRIDA, *Les contrat-cadre, vol. I. Exploration comparative (France, Allemagne, Italie, Angleterre, Etats-Unis)*, Litec, Paris, 1994

192. Régis FABRE, *Le prêt à usage en matière commerciale*, RTD com., 1977.193

193. Umberto FILOTTO, S. Cosma, *Manuale del credito al consumo*, Egea, Milano, 2011

194. Jacques FLOUR, J-L. Aubert, E. Savaux, *Droit civil. Les obligations. L'act*

juridique, Sirey, Paris, 2006

195. Yves GUYON, *Droit des affaires*, Ed. Economic, Paris, 1994
196. Michael GRIMALDI, *L'introduction de la fiducie en droit français in Les transformations du droit civil français*, Universidad externado de Colombia
197. Jerome HUET, Georges DECOCQ, Cyril GRIMALDI, Herve LECUYER, *Traite de droit civil. Lex principaux contracts speciaux*, L.G.D.J, 2012
198. Maria Van HUFFEL, *Contrat conclu entre en professionnel et un consommateur- Credit a la consommation*, Revu europeenne de droit de la consommation nr. 3/2002
199. KASIRER, *Translating Part of France's Legal Heritage: Aubry and Rau on the Patrimoine*, 38 Revue generale de droit 453, 2008
200. Christophe LACHIEZE, *Droit des contrats*, Ellipses, 4éd. 2016
201. Christian LARROUMET, *Droit civil. Les obligations. Le contrat*, Economica, Paris, 2003
202. Frederic LECLERC, *Droit des contrats speciaux*, LGDJ 2007
203. Muriel Fabre MAGNAN, *Droits de obligations. Contrat et engagement unilateral*, Presses Universitaires de France, Paris 2008, p. 379
204. Philippe MALAURIE, L. AYNÈS, P.Y. GAUTIER, *Contractele special*, Editura Wolters Kluwer România, București, 2009
205. Philippe MALAURIE, L. AYNÈS, Ph. STOFFEL-MUNCK, *Drept civil. Obligațiile*, Editura Wolters Kluwer România, București, 2010
206. Philippe MALINVAUD, *Droit des obligations*, 8-eme edition, Litec, 2003
207. Gabriel MARTY, P. RAYNAUD, *Les obligations. Les sources*, Sirey, Paris, 1988
208. Marie Laure MATHIEU-IZORCHE, St. BENILDE, *Paiement*, Repertorire droit civile, Dalloz, 2009
209. Ernest METZGER, *Roman Judges, Case law and Principles of Procedure*, Law and History Review, 22/2, 2004
210. Henri de PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, 3e éd., Bruylant, 1967, t. III
211. Marcel PLANIOL, G. RIPERT, *Traite pratique de droit civil*, t. XIe, par. R. Savatier. LGDJ, Paris 1954, nr. 1129
212. Johannes REHAHN, Alexander GRIMM, *Country Report: Germany*, The

Columbia Journal of European Law Online, vol. 18, 2012

213. Yves REINHARD, *Droit commercial*, 4ème edition, Litec, 1996
214. Giacomo ROJAS ELGUETA, *Divergences and Convergences of common Law and Civil Law Traditions on Asset Partitioning: A Functional Analysis*, University of Pennsylvania Journal of Business Law, vol. 12:2, 2010
215. Jean-Jaques ROUSSEAU, *Contractul social*, Editura Antet, 2013, Cartea I
216. Xavier de ROUX, *La creation d'un patrimoine d'affectation*
217. Pauline ROY, *Droit de la protection du consommateur. Lois et reglements commentes*, 2e edition, Les Edition Yvone Blais Inc., 2009
218. Maurice TANCELIN, *Des obligations: actes et responsabilités*, 6e éd., Wilson Lafleur, Montréal, 1997
219. Francois TERRE, Ph. SIMLER, Y. LEQUETTE, *Droit civil. Les obligations*, Dalloz, Paris, 2002
220. Alain VIANDIER, *La notion d'associé*, teză Paris II, Ed. LGDJ, 1978